

7.1.2016

MML 5117/00 08/2015

Valtiovarainministeriö

valtiovarainministerio@vm.fi

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 26.11.2015 / VM140:06/2013

MAANMITTAUSLAITOKSEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ LAIKSI HALLINNON YHTEISISTÄ SÄHKÖISEN ASIOINNIN TUKIPALVELUISTA

Maanmittauslaitoksen keskushallinto esittää lausuntona hallituksen esityksestä laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista seuraavaa.

Maanmittauslaitos esittää lisättäväksi hallituksen esitykseen yhteiseksi sähköisen asioinnin tukipalveluksi Maanmittauslaitoksen tuottaman hallinnon karttapalvelun. Lisäyksen perustelut käyvät ilmi yleisperusteluihin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin esitettävissä kappaleissa. Hallituksen esitykseen ja siinä säädettäväksi ehdotettaviin lakeihin tulisi myös lisätä hallinnon karttapalvelua koskevat maininnat ja säännökset tarpeellisin osin.

1. YLEISPERUSTELUT

Kohta 4.3. taloudelliset hyödyt ja vaikutus viranomaisten toimintaan (Lisäys ehdotetaan sivulle 19 kolmanneksi viimeiseksi kappaleeksi)

Hallinnon karttapalvelu mahdollistaa palvelutietovarannon palvelupisteiden sijainnin ja tavoitettavuuden kuvaamisen palvelunäkymissä. Palveluja voidaan etsiä karttaa hyväksikäyttäen sijainnillisin kriteerein.

Hallinnon karttapalvelua käyttäen viranomainen voi luoda tarvitsemansa näköisen ja sisältöisen kartan ja julkaista sen omilla verkkosivuillaan tai sähköisiin palveluihinsa liittyvänä komponenttina.

Palvelu mahdollistaa muiden viranomaisten tuottamien aineistojen sujuvan käytön palvelujen yhteydessä paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain, 421/2009, mukaisesti.

Hallinnon karttapalvelu parantaa ja tehostaa kommunikointia viranomaisten ja kansalaisten välillä. Yhtenäinen sijaintipohjainen visualisointi estää kommunikaatiossa tapahtuvia virhetulkintoja. Palveluprosessit sujuvoituvat, kun kansalaisella on paikkatiedot ja kartat käytössä kaikkien palveluiden yhteydessä, yhtenäisellä tavalla ja yhtenäisillä kansallisilla paikkatietoaineistoilla.

7.1.2016

MML 5117/00 08/2015

Kohta 4.4. Henkilöstövaikutukset

Yleisperustelujen henkilöstövaikutukset -kohdassa on kuvattu palvelujen ohjausmalli, jonka voisi sijoittaa myös omaksi kokonaisuudeksi yleisperusteluiden sisälle. Tällä tavoin palvelujen järjestämiseen olennaisesti kytkeytyvät palveluiden ohjaus ja kehittäminen erottuisivat selkeämmin henkilöstövaikutuksista.

Henkilöstövaikutusten osalta todetaan esityksen sivulla 20 seuraavaa:

Palvelujen ohjaus kuuluu valtiovarainministeriön JulkICT-toiminnon tehtäviin siten, että palvelujen ohjausvastuu jaetaan seuraaviin kokonaisuuksiin:

- a) integraatiokokonaisuus (palveluväylä, liityntäkatalogi, VIAN ohjausvastuu osana palveluväylää sekä liityntäkatalogi)*
- b) tunnistaminen ja asiointivaltuudet*
- c) palvelunäkymät, palvelutietovaranto sekä viestinvälityspalvelu*

Palvelujen ohjaus perustuu Scaled Agile Frameworkin (SAFe) mukaisen ketterän kehittämisen ohjausmalliin. Siinä valtiovarainministeriön JulkICT-toiminnon palvelujen omistajat (Epic Owners) ja VRK:n tuoteomistajat (Product Owners) työskentelevät yhdessä palvelujen kehittämisen eteen. Ketterän kehittämisen ohjausmalli vaatii omistajilta vahvan substanssinäkemys, -kokemuksen ja vision, jotta palvelujen kehitystyössä pystytään proaktiivisesti reagoimaan ympäristön muutoksiin.

Palvelujen ohjaamiseen ei tulla kehittämään erillisiä rakenteita, kuten hallitusta tai vastaavia ryhmittymiä. Palvelujen kehittäminen lähtee VRK:n kokoamista asiakastarpeista ja ohjaavien ministeriöiden näkemyksestä strategisen kehittämisen painopisteistä, kansainvälisen yhteistyön tavoitteista sekä yhteiskunnassa tapahtuvista muutoksista. Tästä syystä ohjausresurssi edellyttää myös resurssointia ministeriössä, joten kansallisesti merkittävien sähköisen asioinnin tukipalveluiden ajanmukaisuus ja asiakaslähtöisyys pystytään takaamaan.

Maanmittauslaitoksen esittämän hallinnon karttapalvelun osalta tulisi ylläolevaan palvelujen ohjausmalliin kuvata myös hallinnon karttapalvelua koskeva ohjausmalli (palvelun omistaja ja tuoteomistaja -vastuut).

Valvonta- ja ohjausvastuut on selkeästi erotettava palveluiden tuottamisvastuista, kuten tässä esityksessä on pääosin tehty. Maanmittauslaitos pyytää kuitenkin kiinnittämään huomiota palveluiden kehittämisen kannalta olennaisten asiakastarpeiden selvittämiseen ja niiden ottamiseen huomioon myös ohjauksessa ja valvonnassa.

7.1.2016

MML 5117/00 08/2015

Maanmittauslaitos painottaa, että palveluiden kehittämisessä asiakastarpeet ovat keskiössä ja siinä tarvitaan erittäin hyvää vuorovaikutusta paitsi perusteluissa mainittujen VRK:n, VM:n ja ministeriöiden kesken niin myös koko julkishallinnossa. Maanmittauslaitos ei kannata erillisten rakenteiden kuten hallituksen tms. perustamista, mutta asiakastarpeiden ottaminen huomioon on koko palveluarkkitehtuurin onnistumisen ydin ja toimiviin menettelyihin tältä osin on panostettava huomattavasti enemmän kuin mitä esimerkiksi Valtorin ja SADe-ohjelman osalta on tehty. Kehittämisessä huomioon otettavia asiakastarpeita ovat käyttäjäorganisaatioiden, asiakkaiden (kansalaiset ja yritykset) sekä yritysten palvelutuottajatarpeet.

2. YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 §. Lain tarkoitus

Valtioneuvosto on syyskuun alussa päättänyt, että vuoden 2017 maaliskuussa annetaan eduskunnalle uusi tiedonhallintaa koskeva yleislaki, joka tulisi voimaan maaliskuussa 2018. Nyt ehdotetun lain suhdetta valmistelussa olevaan tiedonhallintalakiin tulisi selvittää ja samalla varmistaa, ettei sääntelystä tule päällekkäistä.

EU:n tietosuojauudistuksesta on päästy sopuun ja yleisesti sovellettava tietosuojasetus tulee voimaan 2018. Tietosuojasetuksen vaikutukset nyt valmistelussa olevaan lakiin ja eri toimijoiden vastuisiin tulisi selvittää.

2 §. Määritelmät

Semanttisen yhteentoimivuuden varmistamiseksi (epäselvyyden välttämiseksi) Maanmittauslaitos esittää, että määritelmässä ”tuki”-sana otetaan käyttöön myös termeissä: palvelutuottaja -> tukipalvelun tuottaja sekä käyttäjäorganisaatio -> tukipalvelun käyttäjäorganisaatio.

3 §. Yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut

Maanmittauslaitos esittää lisättäväksi yhteiseksi sähköisen asioinnin tukipalveluksi pykälän 1 momenttiin omaksi x-kohtaksi hallinnon karttapalvelun seuraavasti:

x) hallinnon karttapalvelu, jonka avulla käyttäjäorganisaatio voi hyödyntää palvelunäkymässä kansallisessa paikkatietoinfrastruktuurissa (laki paikkatietoinfrastruktuurista, 421/2009) tarjottavaa paikkatietoa ja karttoja visualisoidakseen tietovarantojaan, palveluitaan ja palvelupisteitään sekä toteuttaakseen vuorovaikutteisia paikkatietopalveluita.

7.1.2016

MML 5117/00 08/2015

Kysymyksessä olevan kohdan yksityiskohtaisiin perusteluihin esitetään seuraavaa lisäystä:

Pykälän 1 momentin x kohdassa säädettäisiin hallinnon karttapalvelusta, joka mahdollistaisi viranomaisten sijaintipohjaisen viestinnän kansalaisten ja yritysten välisessä tietojen vaihdossa. Paikkatietojen merkitys ja hyödyntämismahdollisuudet yhteiskunnan palveluissa ja palvelutuotannossa ovat merkittävästi kasvaneet. Yhteiseen sijaintireferenssiin perustuvassa paikkatietoinfrastruktuurissa tarkoitettu karttapalvelu mahdollistaa palvelutietovarrannon palvelujen kuvaamisen ja etsimisen sijaintipohjaisesti.

Viranomaisten tietoaineistojen saattaminen kartalliseen esitysmuotoon ja eri viranomaisten aineistojen tarkastelu yhtä aikaa samassa karttanäkymässä antaa uusia mahdollisuuksia sähköisten palvelujen toteuttamiseksi. Paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain mukainen palvelu varmistaa eri viranomaisten tuottamien tietojen ja palvelujen sijainnillisen yhteentoimivuuden ja helpottaa sähköisten palvelujen toteuttamista.

Ehdotetun 3 pykälän 1 momentin 7 kohdassa säädettäisiin viestinvälityspalvelusta. Perustelutekstissä (sivu 31) todetaan seuraavaa:

Käyttäjän on ottaessaan sähköisen viestinvälityspalvelun käyttöönsä ilmoitettava sähköpostiosoite, puhelinnumero tai molemmat, joihin käyttäjälle lähetetään heräteviesti, kun hänelle on tullut palveluun viesti

Maanmittauslaitos katsoo, että kansalaisen palvelutilin avaamistilanteessa kansalaiselle tulee korostaa sitä, että kaikki viranomaistoiminta voi jatkossa tapahtua viestinvälityspalvelun kautta ja kansalainen on vastuussa oikeiden yhteystietojensa (sähköpostiosoite ja puhelinnumero) ylläpidosta, jotta herätetekstit viranomaisilta saavuttaisivat luotettavasti kansalaisen kaikissa tilanteissa.

4 §. Tukipalvelujen palvelutuottajat

Maanmittauslaitos esittää lisättäväksi pykälään uuden momentin, jossa säädetään Maanmittauslaitoksesta hallinnon karttapalvelun palvelutuottajana:

Maanmittauslaitos tuottaa, tarjoaa, ylläpitää ja kehittää 3 §:n 1 momentin x kohdassa tarkoitettua tukipalvelua.

5 §. Tukipalvelujen käyttö

Maanmittauslaitos esittää lisättäväksi pykälän 4 momenttiin hallinnon karttapalvelun käytön osalta rajauksen:

7.1.2016

MML 5117/00 08/2015

Muut kuin edellä 3 momentissa mainitut julkista hallinto- ja palvelutehtävää hoitavat yksityiset yhteisöt voivat käyttää palvelunäkymiä, viestinvälityspalvelua ja asiointivaltuuspalvelua tarjotakseen palvelujaan sellaisille henkilöille, joiden henkilötunnusta niillä on oikeus käsitellä. Muut kuin viranomaiset eivät kuitenkaan voi käyttää 3 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdissa tarkoitettuja tunnistuspalveluja **tai 3 §:n 1 momentin kohdassa x tarkoitettua hallinnon karttapalvelua tämän lain nojalla.**

9 § Tiedoksiantomenettelyä koskevan suostumus

Maanmittauslaitos katsoo, että laista tulee selkeästi käydä ilmi, että jos kansalainen avaa itselleen viestinvälityspalvelun tilin, niin hän samalla sitoutuu automaattisesti vastaanottamaan viranomaistiedotteet ja -kutsut sekä muun materiaalin sähköisenä kaikilta viranomaisilta.

14 § Tukipalvelujen laatu- ja tietoturvallisuusvaatimukset

Esityksen 1 ja 2 momentissa todetaan:

Palvelutuottaja vastaa tuottamansa tukipalvelun kustannustehokkuudesta sekä siitä, että palvelu on käyttötarkoitukseensa yleisesti soveltuva, suorituskykyinen, toimintavarma sekä mahdollisimman käyttäjäystävällinen ja esteetön. Palvelutuottajan on tukipalvelun toteuttamisessa noudatettava valtion tietohallinnon kokonaisarkkitehtuuria sekä yhteentoimivuuden kuvauksia ja määrittämiä.

Palvelutuottaja vastaa tuottamassaan tukipalvelussa käsiteltävien tietojen tietoturvallisuudesta sekä tukipalvelujen tuottamisen edellyttämien tietojen yhdistämisen oikeellisuudesta.

Maanmittauslaitos katsoo, että esitystä tulee täsmentää tietoturvallisuusvaatimusten ja niihin liittyvien auditointivelvoitteiden ja -vastuiden osalta.

19 §. Yleinen ohjaus ja valvonta

Maanmittauslaitos esittää lisättäväksi 19 §:n 3 momentin hallinnon karttapalvelun ohjausta ja valvontaa koskien:

Maanmittauslaitoksen tuottaman, 3 §:n 1 momentin x kohdassa tarkoitettun hallinnon karttapalvelua koskevan kokonaisuuden sisällön, rakenteen ja käytettävyyden strategisesta ohjauksesta vastaavat valtiovarainministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö yhdessä.

7.1.2016

MML 5117/00 08/2015

Muilta osin Maanmittauslaitoksella ei ole lausuttavaa hallituksen esityksestä.

Pääjohtaja

Arvo Kokkonen

Ylijohtaja

Petri Korpinen